

НА СТАРТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ («ШКОЛА ПРОФЕСІЇ»)

Головним завданням профорієнтаційної роботи на сучасному етапі розвитку наукової думки є не лише визначення можливих варіантів професійного вибору молоді, але й розвиток їх потенційних можливостей професійної самореалізації, тобто актуалізація тих особистісних та професійних ресурсів, які у подальшому дадуть можливість їм конкурувати з іншими претендентами на робочі місця сучасного ринку праці.

Ю. Василькова та Т. Василькова зазначають, що не реалізуючи свій потенціал, не включаючись у різні види трудової діяльності, у процесі якої людина усвідомлює себе у суспільстві як особистість, не може відбуватися соціального становлення особистості. Адже цей процес можливий лише у результаті виховання, навчання і самовиховання, коли людина самостійно визначає для себе цілі і досягає їх та адекватно сприймає своє місце у суспільстві [1, с. 51].

Тому, забезпечення підростаючого покоління високоосвіченими, інтелігентними, соціально зрілими і творчо спрямованими фахівцями, які б змогли вирішувати проблему безробіття сучасної молоді є важливим завданням сучасної освіти у вищих навчальних закладах.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення проблеми безробіття молоді, знайшли відображення у працях О. Амоші, Н. Борецької, В. Васильченко, Л. Лісогор, та ін. Однак проведений аналіз наукових праць і емпіричних матеріалів дозволяє підтвердити відсутність системного теоретико-методичного і науково-технологічного забезпечення підготовки майбутніх соціальних працівників до профорієнтаційної роботи з безробітною молоддю.

Проте, вирішення окреслених проблем в умовах університетської освіти не відбувається на якісно високому рівні. Якість підготовки соціально-педагогічних кадрів до вирішення проблеми актуалізації професійного потенціалу молоді на сучасному ринку праці залежить не лише від орієнтації студентів на професію соціального працівника, але і від наближення їх до сучасних вимог компетентної й особистісно орієнтованої професійної діяльності.

Метою статті є розгляд проекту, що забезпечує розкриття власних потенційних можливостей та самоактуалізацію молоді на сучасному ринку праці шляхом підвищення професійного рівня на базі профорієнтаційних «шкіл».

Майбутній соціальний працівник у процесі профорієнтаційної роботи не виступає у ролі експерта стосовно проблеми, яка вирішується, не приймає рішення за безробітного. Він має створювати такі умови, за яких молодь самостійно шукає шляхи вирішення проблеми безробіття. Він кидає виклик і допомагає молоді брати на себе відповідальність за зроблений вибір. Функція майбутнього соціального працівника у профорієнтаційних школах – пробуджувати і стимулювати розвиток творчого потенціалу безробітної молоді.

За даними Державного комітету статистики [2] останні роки потреба підприємств у працівниках існує за такими професійними групами як «професіонали», «кваліфіковані робітники з інструментом» та «найпростіші професії». Та, серед молоді найбільш популярними є професії, попит на ринку праці яких перевищує пропозицію на 50%: юрист, програміст, психолог і багато інших. Як наслідок тисячі студентів після одержання диплома зіштовхуються з проблемою самореалізації та працевлаштування. Так, в юридичні фірми створені черги дипломованих спеціалістів не на роки, а на цілі десятиліття. Робочі ж професії є непопулярними серед молоді, але у більшості випадків це тільки тому, що їх називають «робочими». Ми пропонуємо замінити їх на «творчі». Це професії журналіст, фотограф, манікюрниця, перукар, рукодільниця і т.п.

Концептуальне розуміння профорієнтаційної роботи з безробітною молоддю інтегрує положення гуманітарного та соціального знання. Тому вирішення соціально-педагогічної проблеми підготовки соціальних працівників до профорієнтаційної роботи з безробітною молоддю ми вбачаємо у практичному застосуванні теоретичного й емпіричного знання, науковому забезпеченні вирішення конкретних завдань, котрі постають перед майбутніми фахівцями у процесі профорієнтаційної роботи. Підтвердження цієї думки знаходимо у роботах російського методолога Г. Щедровицького. На думку вченого, розвиток соціотехнічної діяльності, тобто перетворення організаційно-управлінської діяльності в масову та стандартизовану, створює необхідність у новому типі знань – про об'єкти соціотехнічної роботи і відповідних наук – «наук про діяльність» [3, с. 17].

Тому, орієнтуючись на розроблені студентами IV курсу НПУ ім. М.П. Драгоманова проєктів профорієнтаційної роботи з молоддю у рамках спецкурсу «Профорієнтаційна робота з безробітною молоддю» спільно з викладачами розроблено та організовано проєкт «Школа професії».

Кількість залучених до реалізації проєкту учасників – 204, з них: спеціалістів центру зайнятості – 6, спеціалістів різних закладів, фірм та підприємств області – 12, викладачів НПУ ім. М.П. Драгоманова – 3, соціальних педагогів Бориспільського району – 8, студентів – 93, волонтерів – 18, батьків учнів старших класів – 32. Кількість молоді, залучених до участі у проєкті – 146 осіб, із них 72 – учні Щасливського навчально-виховного комплексу, 22 – Бориспільського ліцею «Дизайн-освіта» ім. П. Чубинського, 35 – Бориспільського міжшкільного навчально-виробничого комбінату, а також 17 клієнтів Бориспільського міськрайонного центру зайнятості.

Метою проєкту було розкриття власних потенційних можливостей, самоактуалізація молоді на сучасному ринку праці шляхом підвищення професійного рівня на базі створених профорієнтаційних «шкіл».

Для цього необхідно було розв'язати такі *завдання*:

1. Інформування учнівської та безробітної молоді про стан та перспективи регіонального ринку праці, його структуру і вимоги, що висуваються до сучасного працівника.

2. Формування відповідального ставлення до планування професійної кар'єри за рахунок розширення знань про світ професійної праці, інформування про розмаїття професій і основні правила вибору професії.

3. Створення мотивуючої й об'єднуючої лінії поведінки, яка стимулює високу ініціативність учасників проєкту.

4. Дотримання виховного характеру діяльності профорієнтаційних шкіл – спрямованість їх на формування всебічно розвиненої особистості у комплексі трудового, економічного, морального, естетичного, правового, фізичного напрямів виховання молоді.

Шляхи реалізації проєкту:

1. Проведення інформаційно-просвітницької роботи про проєкт.

2. Налагодження спільної діяльності з місцевою владою та міськрайонним центром зайнятості у формі круглого столу на тему: «Організація інформаційно-профорієнтаційних послуг для молоді».

3. Спільно з управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту обласної державної адміністрації, центрами зайнятості населення, Бориспільським МНВК, Бориспільським міським центром технічної творчості «Еврика», Щасливським НВК та іншими підприємствами та організаціями, які можуть стати для молоді взірцем для досягнення професійного успіху, створити та організувати роботу профорієнтаційних «шкіл».

Реалізація проєкту передбачала розширення суб'єктів взаємодії у підготовці майбутніх соціальних працівників до практичної роботи.

Отже, «включення в трудову діяльність» безробітної молоді здійснювалось завдяки організації 4 профорієнтаційних шкіл. Профорієнтаційною метою даних шкіл була популяризація серед молоді професій, попит на яких на сучасному ринку праці не перевищує пропозицію. Так, наприклад:

1) *Школа творчої майстерності* – це альтернатива алкоголю, наркотикам, фільмам жахів, які заповнюють життя сучасного підлітка. Під час творчого процесу молода людина заглиблюється в себе і черпає натхнення. І одночасно прагнення навчитись чомусь новому змушує її конструктивно взаємодіяти з оточуючими

людьми, пізнавати навколишній світ. Творча людина має широкий кругозір і досягає успіхів у багатьох сферах.

З метою ознайомлення молоді з сучасним та традиційним мистецтвом студенти організували та проводили лекції з історії мистецтв, дизайну, психології творчості, культурології та етнографії. Для участі у лекції були запрошені люди, які працюють у вищезазначених сферах, та за допомогою яких було проведено серії майстер-класів: батик, малюнок на склі, живопис, графіка, орігамі, паперопластика, квілінг, декупаж, плетення гобеленів, витинанки, валяння, вироби з глини, пляшк-арт, плетення з соломки, тетр, вироби з бісеру, вишивка, прикраси зі шкіри, ляльки-мотанки, вироби з гіпсу, аплікація на папері та на тканині, архітектура, виготовлення свічок, ниткомаше, ізонитка, мистецтво фотографії, прикраси та квіти з паперу, екібана, колаж тощо.

У результаті проведених навчань усі його учасники здобули знання, вміння та навички для виконання творчих робіт у найрізноманітніших техніках. Отримані знання необхідні як для безробітної молодді, так і для студентів з метою творчого зростання і формування гармонійної особистості.

2) *Школа молодого журналіста* – проект для творчих особистостей і не тільки. На даний час журналістика надзвичайно швидко розвивається, це: блогери, і відео- та звукопідкастери, і web-журналісти. Молодь, яка планує вступати до ВНЗ на спеціальність журналістики, матиме можливість ознайомитись з даною професією та реалізувати свої здібності на практиці. Під час даного проекту ми пояснювали основи друкованої, відео-, радіо- та web- журналістики, її правові аспекти та підводні течії, яких можна уникнути. До проекту були залучені видатні журналісти, коректори та блогери. Після завершення проекту було видано разовий примірник газети з матеріалами молодих журналістів.

3) *Школа молодого політика* – цей проект є найцікавішим, найкраще він підходить для молодих економістів, правників та аналітиків. Даний проект є актуальним як для зайнятості, так і заради розвитку політичної культури молодих українців. У процесі реалізації даного проекту ми пояснювали як правильно «читати між рядками», яку *роботу можна отримати* під час виборів, які правові аспекти потрібно знати, як перекваліфікувати свою професію на актуальні виборчі професії соціолога, піар-менеджера та аналітика, як правильно спілкуватись з кандидатом, щоб одержати гарну роботу. Під час даного проекту брали участь представники усіх партій. Були задіяні успішні політики, політологи, аналітики та журналісти. Під час більшості занять були присутні професійний викладач (політолог, журналіст) та політик, який служив прикладом для учасників проекту з тої чи іншої теми. Після завершення проекту була видана газета з роботами учасників проекту, тиражем у 250 примірників та роздана вулицями міста.

4) *Школа підприємця сільської місцевості* – сприяння розв'язанню проблем зайнятості молоді у сільській місцевості, збереження трудового потенціалу на селі, запобігання трудовій міграції, а також розвитку сучасної інфраструктури для залучення безробітної молоді до підприємницької діяльності. Завданнями даної школи були: дослідження функціонування підприємництва у різних секторах сільської економіки та обґрунтування пріоритетних сфер їх подальшого розвитку; з'ясування суті, передумов, об'єктів, суб'єктів та інституціональних факторів розвитку економічного середовища діяльності суб'єктів малого підприємництва на селі; підготовка довідника з практичними рекомендаціями і пропозиціями щодо можливостей розвитку малого підприємництва на селі. Сприяння само зайнятості і підприємницькій діяльності на селі не тільки створюватиме, ініціюватиме виникнення додаткових робочих місць, але й розширить поле ділової активності молоді.

Відзначимо, що навчання у таких «школах» *ідеально* підходить для вагітних

або матерів що знаходяться вдома. Адже всю роботу можна зробити не відходячи від робочого стола чи комп'ютера. І з мінімальними витратами можна одержати ексклюзивну роботу або матеріал. Важливою перевагою цих шкіл є те, що майстер-класи підходять для людей з особливими потребами.

Короткотривалими результатами проекту стали:

1. Увага громадськості стосовно молодіжного безробіття.
2. Домовленість з представниками місцевих, районних, міських та обласних ЗМІ, які висвітлювали інформацію у рамках реалізації проекту.
3. Привернення уваги громадськості до проблеми, яку піднімає проект, інформування про можливість участі у вирішенні завдань проекту.
4. Підготовка та розповсюдження роздаткового інформаційного матеріалу.
5. Інформування учасників круглого столу щодо інноваційних форм та методів роботи з молоддю, яка не має роботи.
6. Розробка та затвердження календарного плану заходів щодо реалізації проекту та положення про діяльність профорієнтаційних «шкіл».
7. Організація роботи консультантів щодо питань побудови успішної кар'єри.
8. Проведення не менше 10 майстер-класів з людьми, які є професіоналами своєї справи.
9. Надання учасникам семінарів необхідних знань, умінь та навичок для пошуку роботи чи підробітку.
10. Самоактуалізація молоді як різносторонньої особистості в умовах сучасного ринку праці.
11. Успішне проведення профорієнтаційних тренінгів, вправ та ігор.
12. Продовження організації та проведення заходів, передбачених проектом.

Отже, розроблений та апробований проект «Школа професії» покликаний стимулювати молодих людей користуватись своїми талантами правильно та законно.

Література:

1. Василькова Ю.В., Василькова Т.А. Социальная педагогика: Курс лекций: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – 2-е изд., стереотип. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 440 с.
2. Дежавний комітет статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://www.ukrcensus.gov.ua>.
3. Щедровицкий Г. П. Проблемы методологии системного исследования. — М., 1964. — 48 с.

У статті розглядається соціальний проект, спрямований на розвиток потенційних можливостей безробітної молоді шляхом підвищення професійного рівня.

Ключові слова: проект, безробітна молодь, профорієнтаційна робота, соціальний працівник.

В статье рассматривается социальный проект, направленный на развитие потенциальных возможностей безработной молодежи путем повышения профессионального уровня.

Ключевые слова: проект, безработная молодежь, профориентационная работа, социальный работник.

An annotation In the article is examined social a project, directed on development of potential possibilities of unemployed person of young people by the increase of professional level.

Keywords: project, young people, vocationally orientated work, social worker.